

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

בס"ד, גליון תרמט, שבת סוכות, תשפ"ו

מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק

טל: 03-5740046 y.b.daskal@gmail.com

האם עד החתום על השטר נעשה דיין

ובו יבואר: א. מנין שעד אינו נעשה דיין. ב. ההבדל בין דיני ממונות לדיני נפשות, בדין הראוי להיות עד, האם נעשה דיין. ג. עד נעשה דיין לקיום שטרות. ד. האם עד החתום בשטר נעשה עד לקיום השטר, או לדון על השטר בעצמו. ה. קבלו עד להיות דיין, האם מהני. ו. האם עד יכול להיות דיין עם שני דיינים כשרים.

הנידון

"ערכתי הסכם שותפות בין שני צדדים, וחתימתי על ההסכם כעד אחד, כאשר לצדי חתם עד נוסף. בהסכם נכתב שהצדדים מקבלים אותי כבורר ביניהם. האם עד יכול לשמש גם כדיין. ומה הדין במקרה שבו לא קיבלו אותי במפורש כבורר בהסכם – האם עדיין ניתן למנות אותי כבורר. כמו כן אבקש לדעת, האם במקרה שאני יושב בבית הדין עם עוד שני דיינים, יש אפשרות לקבל אותי כדיין, אף שאני גם עד על ההסכם. שאלה יסודית שנפשי בשאלתי – האם יש הבדל בדין, אם קיבלו אותי כעד רגיל, לעומת מצב שבו קיבלו אותי נאמן כמו שני עדים".

תשובה

אם קבלו את העד בפירוש להיות דיין, יכול להיות דיין, אבל אם לא קבלוהו ועכשיו רוצים שניהם לקבל אותו, יכולים לקבל אותו, כי אין הבדל אם מקבלים לכתחילה או לאחר מכן, אבל רק אם שניהם מקבלים אותו, אבל אם רק אחד מקבל אותו, אין יכול להיות דיין. ואין הבדל בין להיות דיין יחיד, או דיין יחיד עם שני דיינים אחרים, כי דיין פסול, פסול בין יחיד ובין עם דיינים אחרים, ואין הבדל אם קבלוהו כעד יחיד או כשני עדים.

ביאור התשובה

מקור הדין דאין עד נעשה דיין

גרסין בכתובות (כא, ב): "אמר רב ספרא אמר רבי אבא אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב הונא, ואמרי ליה אמר רב הונא אמר רב: שלשה שישבו לקיים את השטר, שנים מכירין חתימות ידי עדים ואחד אינו מכיר, עד שלא חתמו – מעידין בפניו וחותרם,

משחתמו – אין מעידין בפניו וחותרם. ומי כתבין, והאמר רב פפי משמיה דרבא: האי אשרתא דדייני דניכתב מקמיה דניחו סהדי אחתימת ידיהו – פסולה, דמתחזי כשקרא, הכא נמי מתחזי כשקרא! אלא אימא: עד שלא כתבו – מעידין בפניו וחותרם, משכתבו – אין מעידין בפניו וחותרם. ש"מ תלת: ש"מ עד נעשה דיין כו'. יתיב ר' אבא וקאמר לה להא שמעתא דעד נעשה דיין. איתיביה רב ספרא לרבי אבא: ראוהו שלשה והן בית דין, יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד, ויעידו בפניהם ויאמרו: מקודש החדש, מקודש, שאין היחיד נאמן על ידי עצמו; ואי סלקא דעתך דעד נעשה דיין, למה לי כולי האי, ליתבו בדוכתייהו וליקדשי! אמר ליה: אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרב יצחק בר שמואל בר מרתא, ורב יצחק לרב הונא, ורב הונא לחייא בר רב, וחייא בר רב לרב, ואמר להו: הנח לעדות החדש – דאורייתא, וקיום שטרות – דרבנן" ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל "שלשה שישבו – בב"ד: לקיים השטר – ובלא העדאת עדים שיעידו על כתב ידן, לפי שהדיינים עצמן מכירין אותה, השנים מכירין אותה, ואחד אינו מכיר: עד שלא חתמו – השנים על ההנפק: מעידין – לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: וחותרם – עמהם על מה שכותבין אשרנוהי וקיימנוהי לשטרא דנן במותב תלתא דאשתמודענא דחתימת ידא דסהדי היא: משחתמו אין מעידין – דחתימה קמייאת בשקרא הוה, דלאו תלתא הוו דידעי: ומי כתבין – לאשרתא ידיה, בתמיה. וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו במותב תלתא הוינא ואשתמודענא כו': אשרתא – לשון חוזה שמחזקים [את השטר] וכותבין אשרנוהי: דנכתבא מקמי דניחו סהדי כו' – עד שלא העידו העדים על כתב ידם, כתבו הדיינים במותב תלתא הוינא ונפיק שטרא דנן קדמנא ואסהידו פלוני ופלוני אחתימת ידיהו ואשרנוהי וקיימנוהי: עד נעשה דיין – שהרי השנים העידו על החתימות: ראוהו ג' – בעדות החדש קאי: והן בית דין – מסנהדרין המקדשין את החדש: יעמדו השנים – להיות עדים. והתם פרכינן לא תהא שמיעה גדולה מראיה, ומוקימין לה כשראוהו בלילה, לפיכך אם לא יעידו לבקר על מה יאמרו מקודש: שאין היחיד נאמן – לקדש החדש ביחיד: ליתבו בדוכתייהו – אחר שהעידו בפניו" עכ"ל רש"י.

הנה מבואר שבעדות דאורייתא אין עד נעשה דיין, אבל בדבר שצריך עדות רק מדרבנן, כגון קיום השטר, להעיד שהעדים החתומים בו אינם מזויפים, מהתורה אין צריך קיום, דלא חוששין מהתורה שייזיף

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

עד נעשה דיין. וכל זה בעדות מהתורה, אבל בקיום שטרות שהוא מדרבנן, עד נעשה דיין.

וכן פסק המחבר בחושן משפט (ז, ה) וז"ל "אין עד נעשה דיין; ודוקא עד שמעיד, כגון אם העיד אחד מהדיינים בפני חבריו על מעשה שראה, אינו יכול להצטרף עמהם לדון על אותו מעשה, אבל אם אינו מעיד, כגון שהשלשה דיינים ראו המעשה, אפילו כוונו ראייתן בתורת עדות, אם ראוהו ביום נעשים דיינים ודנים על המעשה ההוא; אבל אם ראוהו בלילה, אין דנין על פי עצמן, אבל בעדות אחרים דנין. ואם הוזמנו להעיד, אף בעדות אחרים אין דנין. ויש אומרים שאף בהוזמנו להעיד דנים בעדות אחרים. (וכל זה בדין דאורייתא, אבל בדבר דרבנן עד נעשה דיין) (תוס' פ"ב דכתובות ופ"ו ונ"י שם ופ' אד"מ) "עכ"ל המחבר.

ובדין קיום שטרות כתב המחבר בחושן משפט (מו, כד) "שלשה שישבו לקיים את השטר, שנים מהם מכירים חתימת ידי העדים ואחד אינו מכיר, עד שלא חתמו מעידין בפניו וחותרם" עכ"ל.

העולה מזה: בדיני נפשות, מי שראוי להיות עד אינו נעשה דיין, אבל בדיני ממונות רק אם העיד ממש לא נעשה דיין, אבל אם ראוי להיות עד נעשה דיין. וכל זה בעדות מהתורה, אבל בקיום שטרות שהוא מדרבנן, עד נעשה דיין.

האם עד החתום בשטר יכול להיות דיין בשטר זה

ולאחר שביארנו כל זאת, נבוא לבאר, האם עד החתום בשטר, יכול להיות דיין באותו שטר. והנה כתב הסמ"ע על דברי המחבר בקיום שטרות (סימן מו ס"ק נד), וז"ל "מעידים בפניו וחותרם. פירוש, זה השומע מפייה חותרם נפשו עמה, ואעפ"י שאלו השנים היו עדים שהעידו לפניו, נעשו ג"כ דיינים דבקיום שטרות הקילו, ומה"ט נמי אעפ"י דקבלת העדים דעלמא צריך להיות בשלשה [לעיל סימן כ"ח סעיף כ'] וכאן מקבל האחד העדות מפי שנים, הקילו בקיום שטרות ואמרו דנעשו אלו העדים בשעת הגדה דיינים וכאילו ישבו עמו לקבלת עדות מפי אחרים: [הג"ה. והוא הדין עד החתום על השטר יכול להיות דיין לקבל עדות על עד השני שחתום עמו בשטר, רשב"א בתשובה סימן תתקס"ט. ד"מ י"ב] "עכ"ל.

והנה כאשר נדקדק בלשון הסמ"ע נראה, שמה שהתיר בעד החתום על השטר להיות דיין, היינו רק להיות דיין על קיום חתימת העד השני ולא על מהות ההסכם שבשטר.

שמות עדים ויחתימים, וחתומות עדים על השטר מהתורה הוא כמו שנחקרה עדותם בבית דין, אבל חכמים חששו שיזייף חתימת עדים, לכן הצריכו קיום חתימות העדים, וכיון שזו עדות רק מדרבנן, לכן יכולים עדים להעיד בפני דיין שלישי שזו חתימת העד, ולאחר עדותן יהיו העדים הללו, דיינים על קיום חתימות העדים.

העולה מזה: בעדות מהתורה, אין עד יכול לשמש גם כדיין. אבל בעדות מדרבנן, כמו בקיום שטר עד נעשה דיין, ולכן עדים שהעידו בפני דיין שלישי על אמיתות החתימות, יכולים אחרי כן להיות דיינים לאישור קיום השטר.

ההבדל בין המעיד לעד שראה

וגרסינן בראש השנה (כה, ב-כו, א) "ראוהו בית דין יעמדו שנים ויעידו בפניהם ואמאי, לא תהא שמיעה גדולה מראייה, - אמר רבי זירא: כגון שראוהו בלילה כו' למימרא דעד נעשה דיין, לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא, דתניא: סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש, מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים - דברי רבי טרפון, רבי עקיבא אומר: כולן נעשים עדים, ואין עד נעשה דיין. - אפילו תימא רבי עקיבא, עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם - אלא בדיני נפשות, דרחמנא אמר ושפטו העדה, והצילו העדה. וכיון דחזיוהו דקטל נפשא - לא מצו חזו ליה זכותא, אבל הכא - אפילו רבי עקיבא מודה" ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל "ואמאי - יעמדו שנים ויעידו, הלא ראוהו כולן, יקדשוהו בראייתם, דלא תהא שמיעה ששומעין מפי עדים, גדולה מראייה, דהא גבי עדות החדש לא כתיב עדות, אלא כזה ראה וקדש: שראוהו בלילה - הלכך, למחר, אי לאו שמיעה - על מה יקדשו: למימרא דעד נעשה דיין - מי שראוי להיות עד בדבר נעשה דיין, ואלו כולן ראויים להיות עדים, שהרי כולם ראוהו: מקצתן נעשין עדים - ויעידו בפני חבריהם, דגבי דיני נפשות עדות בעינן, דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו': ומקצתן נעשין דיינים - אבל המעידים לא ישבו וידונו עמהם, דהראוי להעיד אית ליה לרבי טרפון נעשה דיין, אבל עד עצמו לית ליה דנעשה דיין, וגבי עדות החדש גופה נמי לא אכשרנא במתניתין להיות העדים נעשים דיינים, דאם כן למה לי יושבו מחבריהם, יעידו בפני יחיד, ואחר כך ישבו הם עמו ויקדשו, והכי אמרינן ליה בפרק שני דכתובות (כא, ב): כולן עדים הן - ראויים להעיד: והצילו העדה - יהפכו בזכותו" עכ"ל רש"י.

הנה מבואר, שבדיני נפשות, מי שראוי להיות עד אינו נעשה דיין, אבל בדיני ממונות רק אם העיד ממש לא נעשה דיין, אבל אם ראוי להיות

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

מהרש"ק. ולא הבנתי מדוע מביא טעם חדש של "חוזר ומגיד", ולא מטעם אין עד נעשה דיין.

הנה מבואר, שלפי הסמ"ע הש"ך והט"ז ומהרש"ק לא התירו חז"ל לעד להיות דיין, רק להיות דיין על קיום חתימת העד השני, ולא על מהות ההסכם שבשטר, כי חתימת עדים על שטר היא מהתורה, ואין עד נעשה דיין על מה שהעיד.

העולה מזה: לפי הסמ"ע הש"ך והט"ז ומהרש"ק לא התירו חז"ל לעד להיות דיין, רק להיות דיין על קיום חתימת העד השני, ולא על מהות ההסכם שבשטר, כי חתימת עדים על שטר היא מהתורה, ואין עד נעשה דיין על מה שהעיד.

שיטת כנסת הגדולה כשיטת הש"ך והט"ז

וז"ל כנסת הגדולה (הגהות בית יוסף חושן משפט סימן ז יא. שטה מ"ט): "והרשב"א ז"ל בתשובה שיש לדון ולהכשיר אפילו עד החתום בשטר להיות דיין וכו'. נ"ב: אמר המאסף, ותימה דבתשובת הרשב"א ז"ל סימן אלף ק"ל הביאה רבינו המחבר ז"ל בסמוך, כתב שאין עד החתום בשטר הצוואה רשאי להיות דיין. ושם יש לחלק בין קיום שטרות לשאר דיינות, והרשב"א בתשובה זו בקיום שטרות מדבר, ושוב נדפס ספר מורה צדק וראיתי כתב כן בשם הרש"ף ז"ל. ושוב נדפסו תשובות מהרח"ש חלק א"ה, וראיתי בסימן ג' דהרשב"א ז"ל בתשובה זו ובתשובה להרמב"ן ז"ל סי' קי"ב אינו חולק על הרי"ף ז"ל בזה, שהרי"ף ז"ל מדבר להיות דיין בעניני השטר, אבל הרשב"א ז"ל מדבר בקיום השטר, וכן כתב בספר בני שמואל והן הן הדברים שכתבתי, ויש לתמוה עליהם למה לא הכריחו הדבר מתשובת אלף וק"ל". והאריך עוד שם.

הנה מבואר שגם כנסת הגדולה פשוט לו כשיטת הש"ך הט"ז, שעד החתום בשטר מותר להעיד רק על קיום השטר, ולא על עניני השטר.

העולה מזה: גם כנסת הגדולה פשוט לו כשיטת הש"ך הט"ז, שעד החתום בשטר מותר להעיד רק על קיום השטר, ולא על עניני השטר.

שיטת השבות יעקב

אבל השבות יעקב (חלק א, סימן קטז) חולק וסובר שהכל מודים שעד החתום בשטר נעשה דיין אפילו להעיד על עניני השטר, וז"ל: "ואל תשיבני ממה שכתב הבית יוסף בסימן ז' וז"ל כתב ר' ירוחם שעד החתום בשטר אינו דן באותו שטר וכן כתב בעל העיטור בשם הרי"ף, והרשב"א כתב בתשובה שיש לדון ולהכשיר אפילו עד החתום בשטר

וכן מבואר בש"ך (חושן משפט סימן מו ס"ק נז) וז"ל "מעידים בפניו וחותם. עמהם, ואף על פי שהשנים היו עדים, וקי"ל לעיל סימן ז' סעיף ה' דאין עד נעשה דיין, בקיום שטרות דרבנן הקילו. וכתב בסמ"ע [סקנ"ד] בהג"ה, והוא הדין עד החתום על השטר יכול להיות דיין לקבל עדות על עד השני שחתום עמו בשטר. רשב"א בתשובות [ח"א] סי' תתקס"ט. ד"מ י"ב, עכ"ל. ולעיל סימן ז' מחודש ו' כתבו הבית יוסף ודרכי משה [סעיף ו'] וז"ל, כתב רבינו ירוחם [בריש ספר משרים נתיב א' ח"א] שעד החתום בשטר אינו דן באותו שטר, וכן כתב בעל העיטור [בירורין ב' ע"א, ועיין קיום נ"ד ע"ג] בשם רב אלפס [בתשובה סי' קס"ט], והרשב"א כתב בתשובה שיש לדון ולהכשיר אפילו עד החתום בשטר להיות דיין, והיא בתשובה [המיוחסת] להרמב"ן ז"ל סימן קי"ב, עכ"ל. משמע מדבריהם דרבינו ירוחם ובעל העיטור בשם רב אלפס פליגי עם הרשב"א. ובאמת נראה דלא פליגי, דרבינו ירוחם מיירי שאינו דן באותו שטר על המלוה שבו, והרשב"א מיירי שיכול להיות דיין בקיום השטר לבד וכדאמרין בש"ס [כתובות כ"א ע"ב] דעד נעשה דיין בקיום שטרות דרבנן. אבל בענין השטר עצמו פשיטא דגם הרשב"א מודה. וכן הביא הב"י גופיה שם בסימן ז' מחודשים (ט') [ח'] תשובת הרשב"א בעד שחתום בצוואה אינו רשאי להיות דיין על הצוואה ההיא, והיא בתשובת הרשב"א דפוס [ח"א] סימן אלף ק"ל וזה ברור" עכ"ל הש"ך.

הנה מבואר בסמ"ע ובש"ך, שעד החתום בשטר אינו יכול להיות דיין על המעשה שבשטר, אבל יכול להיות דיין לקיים עדות העד השני שחתום בשטר, כיון שבקיום שטרות דרבנן הקלו, כמו שהקלו גם לקבל עדות בפני שני דיינים ולא שלושה.

והטעם הוא ברור מאד, דרק בקיום שטרות הקלו, דקיום הוא דרבנן, ועד החתום בשטר זו עדות דאורייתא, לכן פשיטא לש"ך שעד החתום בשטר לא יכול להיות דיין על המעשה שבשטר, שהרי הוא עד מהתורה בשטר זה, ואיך ידון על דבר שהוא עצמו עד לדבר שחתמו בפניו בעלי הדינים על השטר, ורק לקיים את חתימת העדים, שהקיום הוא דרבנן, זה לבד הקלו חכמים לעד להיות דיין.

וכדברי הש"ך שמשווה בין הרשב"א לבעל העיטור, כתב הט"ז (חושן משפט סימן ז) וז"ל "בא"ד בב"י, עד ולהכשיר אפילו עד החתום בשטר וכו'. בודאי הרשב"א [המובא בב"י] אינו חולק דבעל העיטור, דבעל העיטור איירי דאין לו לדון בעניני גוף השטר, משום דהוי כאילו חוזר ומגיד אחר חתימתו, אבל הרשב"א איירי דעד החתום בשטר יכול להיות דיין בקיום השטר מטעם שכתב הרשב"א בשו"ת [ח"א] סי' תתקס"ט, וק"ל. ע"כ ממהרש"ק" עכ"ל הטורי זהב בשם

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

העולה מזה: השבות יעקב סובר שיש להתיר לעד החתום על השטר להיות דיין, לדון בדברים של השטר. ולמעשה נראה, שאסור לעד החתום, להיות דיין בדבר, רק לקיים עדות העד השני.

קבלו עד לדיין

ובספר סדר הדין (פרק יא, סעיף נא), הביא את כל השיטות הנ"ל, וכתב בהערה קטו בלשון זה: "ומעשה בא לפנינו, בשטר שיש בו סעיף לקבלת בורות אצל אחד, והוא עצמו אחד מהעדים החתומים בשטר. והנה אם שני הצדדים מסכימים שכן קיבלוהו, ודאי דכשר לדון בכל עניני השטר, שכן קיבלו, אמנם כשיש הכחשה על עצם קבלתו, וצריך לעדות החתימה שקיבלוהו, יש לעיין בזה, שנמצא שמעיד על עצמו שקיבלוהו, ולכאורה תלוי בפלוגתא הנ"ל דעד החתום בשטר, אי דן באותו השטר" עכ"ל.

והוא זה דבר נכון, שכשם שיכולים עליהם דיין פסול, כך יכולים לקבל עליהם עד שיהיה דיין.

העולה מזה: אע"פ שעד החתום בשטר אינו נעשה דיין, מכל מקום אם קבלו עליהם עד להיות דיין הוי קבלה.

נידון דידן

לאור המבואר, בנידון דידן, אם קבלו את העד בפירוש להיות דיין, יכול להיות דיין, אבל אם לא קבלוהו ועכשיו רוצים שניהם לקבל אותו, יכולים לקבל אותו, כי אין הבדל אם מקבלים לכתחילה או לאחר מכן, אבל רק אם שניהם מקבלים אותו, אבל אם רק אחד מקבל אותו, אין יכול להיות דיין. ואין הבדל בין להיות דיין יחיד, או דיין יחיד עם שני דיינים אחרים, כי דיין פסול, פסול בין יחיד ובין עם דיינים אחרים, ואין הבדל אם קבלוהו כעד יחיד או כשני עדים.

דינים העולים:

- א. בעדות מהתורה, אין עד יכול לשמש גם כדיין. אבל בעדות מדרבנן, כמו בקיום שטר עד נעשה דיין, ולכן עדים שהעידו בפני דיין שלישי על אמיתות החתימות, יכולים אחרי כן להיות דיינים לאישור קיום השטר.
- ב. בדיני נפשות, מי שראוי להיות עד אינו נעשה דיין, אבל בדיני ממונות רק אם העיד ממש לא נעשה דיין, אבל אם ראוי להיות עד נעשה דיין. וכל זה בעדות מהתורה, אבל בקיום שטרות שהוא מדרבנן, עד נעשה דיין.

להיות דיין עכ"ל הב"י: והאחרונים כולם דרכו בדרך אחד הלא המה הט"ז בסי' ז' ומורה צדק בשם מהרש"ף ובכנסת הגדולה בהגהותיו לב"י אות י"א בשם מהרש"ש, ובש"ך סימן מ"ו ס"ק נ"ז להשוות דעת הפוסקים יחד, דבגוף השטר אין לו להיות דיין כלל, והרשב"א דמכשיר מיירו דוקא בקיום שטר, עיין דבריהם באורך".

"ובספרי משפטי יעקב כתבתי, דלכולהו אישתמיטת להו גוף ומקור לשון הפוסקים בזה, וז"ל רבינו ירוחם ריש מישרים, וסופר החתום בשטר אינו דן באותו שטר, כן כתב בעל העיטור בשם הרי"ף ז"ל עכ"ל, ואחר זה כתב עוד וז"ל החשוד על אותו דבר לא דן, ומכאן דקדקו כי העד החתום בשטר אין ראוי לדון באותו שטר וכן כתב בעל העיטור בשם הרי"ף עכ"ל: וז"ל העיטור בדף נ"ג על דבר החשוד ליטול שכר דינו בטל לרב אלפס, סופר החתום בעד ברוב שטרות אינו ראוי לדון בשטר ששמו חתם עליו, שחשוד על אותו דבר שנוטל שכר כתיבה עכ"ל העיטור".

"הרי מבואר להדיא מדבריהם, שלא מיירו כלל מדין עד נעשה דיין, רק לענין דין חשוד ליטול שכר. ואדרבא, משמע דמשום עד נעשה דיין מותר לדון, וכן כתב בעל העיטור בפירוש בדף ל"ד ע"ד וז"ל ועד היודע עדות ולא הגיד אפילו בדאורייתא נעשה דיין, וכל שכן עד החתום בשטר וכתב ידו יוצא למקום אחר דכשר עכ"ל: נמצא דכל האחרונים שגגו מכח קיצר לשון הב"י בזה ולא עיינו במקור הדין: (ובפרטות בעל כנסת הגדולה שם שגג מאוד במה שכתב דמה שכתב הבית יוסף והרשב"א כתב וכו' הוא הכל מדברי ר' ירוחם, זה ודאי אינו, להמעיין בדברי רבינו ירוחם), דמבואר דעת בעל העיטור ורבינו ירוחם להיפך, דעד החתום בשטר מותר לו להיות דיין בדבר" עכ"ל השבות יעקב.

ולא זכיתי להבין את דבריו, דאף על פי שרבינו ירוחם – לדבריו – איירי בדין חשוד ליטול שכר, מכל מקום אין ראיה להתיר עד החתום בשטר לדון על גופו של מעשה שעליו הוא עד, והרי לא התירו חז"ל לעד להיות דיין רק בקיום שטרות דרבנן ולא בשאר דברים, ומאחר שכל גדולי עולם שמפיהם אנו חיים, והם הסמ"ע הש"ך והטורי זהב, בשם כל הקדמונים המובא לעיל מהרש"ק מהרש"ש ושאר גדולים שהביא הכנסת הגדולה, בודאי אין להתיר לעד החתום על השטר להיות דיין בדבר, רק לקיים עדות העד השני.

הנה מבואר שהשבות יעקב סובר שיש להתיר לעד החתום על השטר להיות דיין, לדון בדברים של השטר. ולמעשה נראה, שאסור לעד החתום, להיות דיין בדבר, רק לקיים עדות העד השני.

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

ה. השבות יעקב סובר שיש להתיר לעד החתום על השטר להיות דיין, לדון בדברים של השטר. ולמעשה נראה, שאסור לעד החתום, להיות דיין בדבר, רק לקיים עדות העד השני.

ג. לפי הסמ"ע הש"ך והט"ז ומהרש"ק לא התירו חז"ל לעד להיות דיין, רק להיות דיין על קיום חתימת העד השני, ולא על מהות ההסכם שבשטר, כי חתימת עדים על שטר היא מהתורה, ואין עד נעשה דיין על מה שהעיד.

ד. גם כנסת הגדולה פשוט לו כשיטת הש"ך הט"ז, שעד החתום בשטר מותר להעיד רק על קיום השטר, ולא על עניני השטר.

